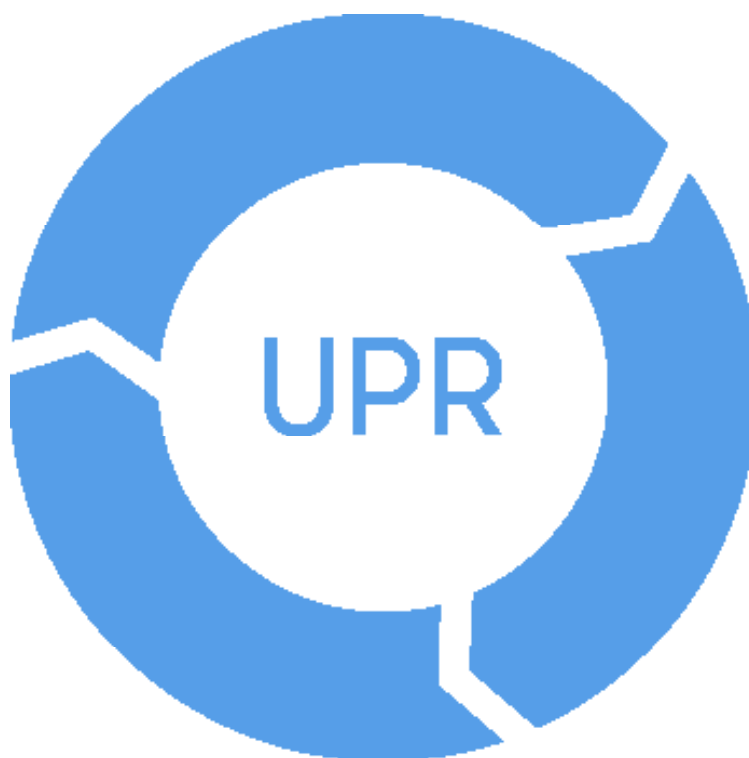

Univerzální periodický přezkum Katar

Eliška Křížová, Tomáš Mígl
eliska.krizova@amo.cz, tomas.migl@amo.cz

1 JAK ČÍST BACKGROUND?

Informace obsažené v následujících stránkách slouží jako počáteční uvedení do problematiky Univerzálního periodického přezkumu (Universal Periodic Review – UPR) zabírajícího se lidskoprávní situací v Kataru. Slouží jako vzdělávací materiál pro delegáty Rady pro lidská práva OSN (United Nations Human Rights Council – UNHRC) Pražského studentského summitu.

Součástí dokumentu je představení nejdůležitějších lidskoprávních úmluv a role HRC, základní informace o státu Katar (krátká historie, postoj k lidským právům a OSN) a vysvětlení samotného procesu UPR. Berte tedy tento background report pouze jako první (a ne jediný) zdroj jak pro psaní stanovisek, tak pro jakoukoliv další hlubší analýzu tohoto tématu.

2 ÚVOD

Univerzální periodický přezkum je bodem agendy, jenž v rámci práce Rady pro lidská práva patří mezi ty pro Radu nejcharakterističtější a nejdůležitější.

2.1 Základní lidskoprávní dokumenty OSN

Nutností k ochraně vlastních i cizích lidských práv je jejich znalost. A ať už se tedy UPR týká jakéhokoli

Všeobecná deklarace lidských práv a Pakty z roku 1966 (též často označované svými anglickými zkratkami ICCPR a ICESCR) tvoří dohromady tzv. **International Bill of Human Rights** – souhrn nejdůležitějších lidských práv a základ pro mnoho dalších lidskoprávních dokumentů, i těch na regionální úrovni.⁴¹

stavu, je pro jeho správné provedení a dostatečnou odbornost zásadní znát alespoň nezákladnější dokumenty o lidských právech přijatých Organizací spojených národů, které se zákonitě dotýkají i nás. Níže je uveden výběr tří nejdůležitějších.

2. 1. 1 VŠEOBECNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV (1948)

Všeobecná deklarace lidských práv (VDLP) je první z dohod, které určují základní lidská práva. Třicetičlankový dokument byl přijat Valným shromážděním OSN v prosinci roku 1948 a např. stanovuje, že všichni lidé se rodí sobě rovni bez jakéhokoliv rozlišování. V dalších článcích je dále rozvedeno např. právo na život, právo nebyť mučen, právo na rovné postavení před zákonem či právo na vzdělání.¹ Den jejího přijetí – 10. prosinec – je dnes označován jako Mezinárodní den lidských práv.

2. 1. 2 MEZINÁRODNÍ PAKT O OBČANSKÝCH A POLITICKÝCH PRÁVECH (1966)

Navazuje na VDLP a specifikuje část jejího znění. Dále potvrzuje povinnost všech signatářů chránit lidská práva jako např. právo občanů podílet se na vládě ve své vlasti, právo na svobodný a spravedlivý proces, právo zastávat svůj názor bez překážky apod. Pakt obsahuje ale i přesné vymezení, v jakých situacích mohou být určitá práva v něm obsažená omezena.^{2 3}

2. 1. 3 MEZINÁRODNÍ PAKT O HOSPODÁŘSKÝCH, SOCIÁLNÍCH A KULTURNÍCH PRÁVECH (1966)

Spolu s Paktem o občanských a politických právech byl přijat i pakt práv hospodářských, sociálních a kulturních, jenž signatářské státy zavazuje k zaručení práva na práci, práva na adekvátní a bezpečné pracovní podmínky,

práva sdružovat se v odborech atd. pro všechny své obyvatele.^{4 5}

2.2 Rada pro lidská práva a Univerzální periodický přezkum

Rada pro lidská práva je jedním z nejnovějších orgánů Spojených národů. Byla založena v roce 2006 a nahradila dosavadní Komisi pro lidská práva. Má 47 členů, sídlo v Ženevě a schází se minimálně třikrát do roka. Pro informování o stavu lidských práv ve světě a jejich ochraně má HRC hned několik nástrojů – interní Poradní výbor HRC sloužící jako think-tank dodávající potřebné odborné studie, dále tzv. Complaint procedure, skrze kterou může HRC přijímat podněty o porušování lidských práv kdekoli na světě, a případně podle závažnosti i konat, a v neposlední řadě již zmíněný Univerzální periodický přezkum.⁶

Víme-li přesně, která práva chceme pomáhat chránit (viz bod Základní lidskoprávní dokumenty), zbývá už jen zjistit „jak“ a na tuto otázku je z pohledu delegáta HRC správnou odpovědí právě UPR.

Jedná se o pětiletý proces, který podstupují všechny členské státy OSN. Aktuálně běží jeho třetí cyklus. Pro správný průběh jsou nutné 3 dokumenty: národní zpráva odevzdaná s předstihem státem, který UPR podstupuje (tzv. State under review); zpráva OSN sestavená Úřadem vysokého komisaře pro lidská práva (OHCHR), jež zahrnuje stanoviska zvláštních pozorovatelů a důležitých orgánů OSN; a zpráva ostatních nevládních organizací (tedy např. Amnesty International, Human Rights Watch a dalších).⁷ Zpráva OSN je souhrnem informací obsažených ve zprávách výborů nezávislých odborníků zabývajících se konkrétním dodržováním mezinárodních smluv danými státy a v dalších relevantních dokumentech OSN. Zpráva ostatních nevládních organizací slouží jako vyjádření dalších

Nutností k ochraně vlastních i cizích lidských práv je jejich znalost.

Cílem celé této procedury je, aby byla globálně podporována ochrana lidských práv. Tomuto účelu výrazně napomáhá to, že je UPR vykonáváno nejen státy vůči státům, ale zároveň umožňuje zapojit se do procesu i neziskovým organizacím a občanské společnosti.

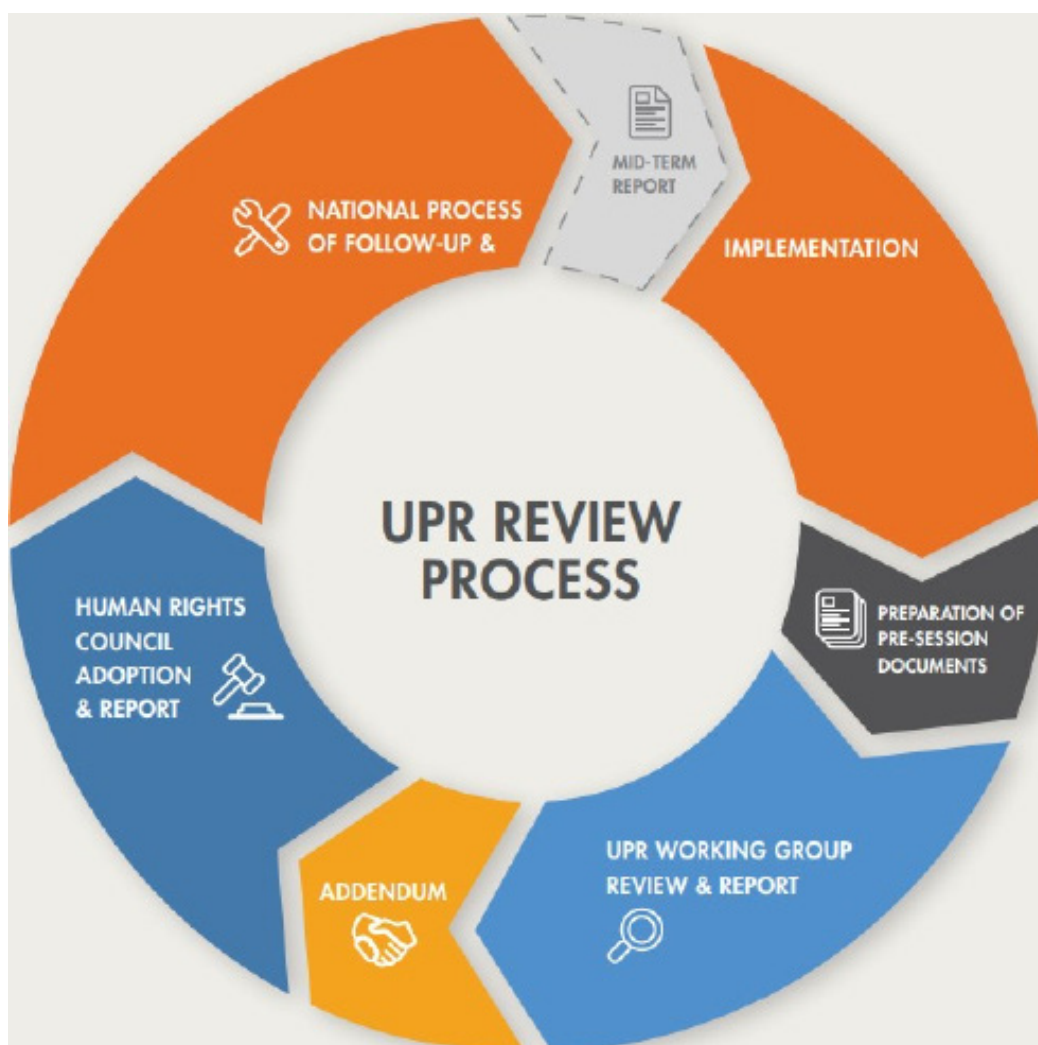
subjektů ohledně situace lidských práv ve zvoleném státu. Vzhledem k tomu, že jsou v ní vznášeny velice podobné námitky jako ze strany OSN, byly vybrány jen stěžejní informace.

Po shromáždění potřebných podkladů může v rámci zasedání HRC začít svou činnost pracovní skupina složená ze 47 zástupců států Rady pro lidská práva a pozorovatelů z řad neziskových organizací. Pro každý stát, jenž čelí UPR, je vyčleněno půl hodiny na úvodní slovo a 3 hodiny na odpovídání na dotazy (tzv. grilování) od přítomných delegátů, kteří zároveň shrnují změnu stavu lidských práv od poslední revize. Hlavně ale vznášejí doporučení, která by dle nich měl stát přijmout během následujících pěti let.

Po tomto dotazování jsou vznesená doporučení sepsána do výstupní zprávy, kterou schvaluje jak samotná pracovní skupina, tak plenární shromáždění HRC. Přezkoumávaný

stát má 2 možnosti, jak se k daným doporučením postavit. Buď je podpoří a zaváže se je splnit, nebo je tak říkajíc vezme na vědomí. Dva a půl roku od schválení doporučení může stát dobrovolně podat i tzv. mid-term report a ukázat, jak úspěšný je v plnění přijatých doporučení. Po uplynutí dalších dvou a půl let se UPR rozbíhá od začátku. Jedná se tedy dohromady o pětiletý cyklus. Za existenci UPR prošli členové OSN dvěma až třemi takovými cykly.⁸

Cílem celé této procedury je, aby byla globálně podporována ochrana lidských práv. Tomuto účelu výrazně napomáhá to, že je UPR vykonáváno nejen státy vůči státům, ale zároveň umožňuje zapojit se do procesu i neziskovým organizacím a občanské společnosti skrze poskytování podnětných informací, odbornou pomoc revidovanému státu s implementací a doporučeními, či dotazování přímo v rámci UPR.⁹

Obr. 1: Schéma procesu UPR⁴²

3 KATAR A OSN

3.1 Základní informace o Kataru

Stát Katar se nachází v sousedství Saúdské Arábie na poloostrově v Perském zálivu. Od 1. světové války až do roku 1971 se nacházel pod britskou nadvládou. Od tohoto roku dále ho můžeme označovat za nezávislý stát. Na jeho území vládne od roku 1868 rodina Al-Thání.¹⁰

I přes to, že má Katar pouze 2,5 milionu obyvatel (přičemž 90 % z nich tvoří zahraniční pracovníci), hraje v regionu Blízkého východu významnou roli, a to díky enormním zásobám ropy a s nimi spojeným bohatstvím. Katar je dle HDP na obyvatele druhou nejbohatší zemí na světě. Na vlivu mu přidává i státní televize Al-Jazeera, která vysílá na území většiny arabských států na Blízkém východě a informuje i o tamních problémech či protivládních protestech.^{11 12}

Katarským státním zřízením je monarchie, ve které má téměř výsadní postavení emír. Katar má ovšem od roku 2004 ústavu, a proto jej nelze označit striktně vzato za monarchii absolutní, ale spíše za monarchii s velmi autokratickými prvky. Právní systém je pak z části (hlavně v občanském a rodinném právu) tvořen islámským právem šaría.¹³

3.2 Blokáda Kataru

V červnu 2017 s Kataru přerušily diplomatické a obchodní styky 4 státy – Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty, Bahrajn a Egypt. Následně došlo např. k přerušování veškeré pozemní, vzdušné a námořní komunikace. Některé státy nařídily katarským občanům opustit jejich území a zakázaly svým vlastním občanům cestovat do nebo pobývat v Kataru. Jedním z uváděných důvodů blokády Kataru je jeho údajná podpora terorismu a vztahy s Íránem. Katar odmítl vyhovět 13 požadavkům, které vznesla protikatarská koalice, jako např. ukončení vysílání televize Al-Jazeera.¹⁴

Dle Kataru se naopak jedná o neočekávanou eskalaci konfliktu a kampaň plnou dezinformací a vymyšlených zpráv včetně kyberútoku na státní agenturu Qatar News Agency, která jej má poškodit nejen diplomaticky, ale i ekonomicky. Obvinění dle něj nejsou podložena důkazy. Po započetí blokády mimo jiné katarský emír podepsal s USA

memorandum o porozumění v oblasti boje proti terorismu a jeho financování. Na 72. zasedání Valného shromáždění OSN emír ve svém projevu odsoudil „nespravedlivou blokádu“ a porušování úmluv a dohod o lidských právech.¹⁵

Katar zažaloval výše zmíněné státy u Mezinárodního soudního dvora hned ve 3 případech. Doposud nebyl stanoven rozsudek.¹⁶

3.3 Katarská politika v oblasti lidských práv a působení v OSN

Katar vstoupil do Organizace spojených národů hned po získání nezávislosti v roce 1971. V posledních letech je velice aktivním sponzorem struktur OSN (globálně 6. největším). Tyto finance plynou primárně do rozpočtů Dětského fondu OSN (United Nations Children's Fund – UNICEF), Rozvojového programu OSN (United Nations Development Programme – UNDP), Úřadu OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East – UNRWA) a Úřadu vysokého komisaře pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR).¹⁷

Katar sám sebe prezentuje na mezinárodním poli jako stát bojující proti terorismu a propagující a chránící lidská práva doma i v zahraničí. K UPR přistupuje velice konstruktivně v porovnání s jinými státy, např. Čínou či Izraelem, který proces UPR při jeho posledním cyklu bojkotoval. Postoj katarské vlády (tedy de facto vládnoucí rodiny Al-Thání) k lidským právům ale za proaktivní či uctivý označit nelze. Za důkaz tohoto přístupu lze považovat to, že mezinárodní pakty z roku 1966 (ICCPR a ICESCR) přijal Katar až v roce 2018 a to s četnými výhradami.^{18 19 20 21}

Mezinárodní pakty z roku 1966 (ICCPR a ICESCR) přijal Katar až v roce 2018 a to s četnými výhradami.

4 KATAR A UPR

V roce 2019 prochází Katar třetím cyklem UPR a vám, jakožto delegátům HRC, jsou pro konstruktivní jednání na půdě OSN předloženy i 3 důležité již zmíněné dokumenty. Jmenovitě tedy katarská národní zpráva (National report) –

ta vás informuje, jak se Katar od posledního cyklu UPR v ochraně lidských práv na svém území zlepšil z pohledu katarské vlády. To znamená, že dokument záměrně zamlčuje, co je stále špatně.

Dále jde o zprávu OSN (Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights) a zprávu ostatních organizací (Summary of stakeholders). Ty se naopak snaží o to, aby neunikly vaší pozornosti ty oblasti lidských práv, ve kterých Katar stále zaostává. Zpráve OSN je v tomto dokumentu věnována kapitola 4.1. Zbývající dokumenty obdržíte odděleně. Na základě těchto dokumentů a informací v nich obsažených se lze zamyslet nad případnými doporučeními pro katarskou vládu, která budou moci být předložena v průběhu dalšího zasedání HRC.

4.1 Zpráva OSN

Katar byl vyzván k ratifikaci několika dokumentů a smluv. Jedná se o opční neboli dodatkový protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením, Mezinárodní úmluvu o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin, opční protokol k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, Úmluvu o právním postavení osob bez státní příslušnosti, Úmluvu o omezení případů bezdomovectví, Úmluvu o právním postavení uprchlíků, Protokol týkající se právního postavení uprchlíků a řadu úmluv Mezinárodní organizace práce. Organizace spojených národů pro vzdělávání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) podporuje Katar, aby nadále pokračoval ve svém úsilí o ratifikaci Úmluvy UNESCO proti diskriminaci ve vzdělávání. Výbor pro odstranění diskriminace žen vyzval Katar, aby stáhl své výhrady k některým článkům Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women – CEDAW).²²

4. 1. 1 PRÁVO NA ŽIVOT, SVOBODU, SVOBODU PROJEVU A OSOBNÍ BEZPEČNOST

Výbor proti mučení vyzval Katar, aby přezkoumal své stávající zákony o národní bezpečnosti a boji proti terorismu s cílem uvést své právní předpisy do souladu s Úmluvou proti mučení a s dalšími mezinárodními normami.

Mandelova pravidla, neboli Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězni, je dokument, ve kterém jsou stanoveny standardy zacházení s vězni. Týkají se mimo jiné jejich stravování, přístupu ke zdravotní péči, informování vězňů nebo o možnosti styku s okolním světem.⁴³

mečných případech na co nejkratší dobu a má být podrobena nezávislému přezkumu, a to pouze na základě povolení

příslušného orgánu v souladu s pravidly 43 až 46 Standardních minimálních pravidel OSN pro zacházení s vězni, tzv. Mandelovými pravidly.²³

Roku 2018 vyzval Výbor proti mučení katarskou vládu k jednoznačnému znovupotvrzení absolutního zákazu mučení a veřejnému prohlášení, že kdokoli, kdo se takových činů dopustí nebo bude shledán spoluvinným či pachatelem, se bude za tyto činy osobně zodpovídat před zákonem, bude podléhat trestnímu stíhání a bude mu udělen přiměřený trest. Právní předpisy Kataru by měly odrážet absolutní zákaz mučení v souladu s Úmluvou proti mučení. Výbor rovněž doporučil sjednocení trestního zákoníku s Úmluvou tak, aby nebyl příkaz vyššího důstojníka použit jako ospravedlnění mučení, a za tímto účelem také zřízení systému ochrany podřízených, kteří by odmítli takový rozkaz splnit.²⁴

OSN od posledního UPR (2014) zaznamenala přijetí dobrovolných závazků, ale přesto požaduje účinnou realizaci zákona o boji proti obchodu s lidmi. Výbor rovněž vyzval Katar, aby zajistil důkladné vyšetření případů obchodu s lidmi, zajištění trestního stíhání pachatelů a v případě viny potrestání vhodnými sankcemi. Co se týče obětí, požaduje jejich přiměřené odškodnění a přístup k účinné ochraně. Změny by měly nastat i v detailech pracovního povolení – měla by existovat jasná kritéria pro případ, kdy by tzv. sponzor mohl odmítnout vydat No-Objection Certificate (NOC), potřebný pro změnu zaměstnavatele, nebo povolení k odchodu.²⁵

V katarském právním řádu byly nalezeny některé nedostatky – je potřeba dekriminlizovat hanobení, také zavést zákon o svobodě informací, zajistit pokrok v plnění cíle 16.10 Cílů udržitelného rozvoje týkajícího se přístupu veřejnosti k informacím a základním svobodám. V ústavě je zajištěna svoboda projevu a názoru podle okolností a podmínek stanovených zákonem. Dále uvádí, že je zákonem zaručena svoboda slova, tisku a publikování. Nicméně Tiskový a publikační zákon (1979) upravuje veškeré tiskové záležitosti a dle něj je za zločin považováno kritizování katarského emíra a přiřknutí jakéhokoli prohlášení bez výslovného souhlasu jeho kanceláře. Za jakékoli porušení může být uložen až šestiměsíční trest odnětí svobody. Podle zákona je novinářům zakázáno publikovat materiál, který by poškozoval nejvyšší zájmy země nebo cokoli, co by urazilo veřejnou morálku. Rovněž zabraňuje zveřejňování jakéhokoli prohlášení, které by mohlo narušit hospodářskou situaci v zemi.²⁶

4. 1. 2 POSTAVENÍ KONKRÉTNÍCH SKUPIN - ŽEN, DĚTÍ A OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Výbor pro odstranění diskriminace žen Kataru doporučuje ujasnění statusu Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen ve svém vnitrostátním právním řádu. V případě střetu by měla mít ustanovení Výboru přednost před

vnitrostátními právními předpisy. Rovněž doporučil, aby byly vnitrostátní právní předpisy uplatňovány a vykládány v souladu s ustanoveními úmluvy. Výbor žádá přijetí a zavedení dočasných zvláštních opatření v oblastech, ve kterých byly ženy nedostatečně zastoupeny nebo znevýhodněny, včetně politického života, rozhodovacích orgánů a soukromého sektoru.²⁷ Výbor pro odstranění rasové diskriminace také vnesl doporučení, dle kterého by Katar měl pozměnit své zákony tak, aby dítě ženy katarského občanství, která je provdaná za muže jiného občanství, mohlo získat občanství matky po svém narození bez jakékoliv diskriminace.²⁸

UNESCO podporuje snahy o zlepšení a dosažení rovnosti ve vzdělávání a také poukazuje na možnosti zlepšení genderové rovnosti ve vzdělávání, mimo jiné diverzifikací profesních možností dívek a chlapců. Podporuje přístup žen do všech oblastí studia na úrovni terciárního vzdělávání a zajištění rovnosti kariérních příležitostí. UNESCO dále doporučuje větší začlenění dětí do hlavního vzdělávacího systému a zajištění práva na inkluzivní vzdělávání žáků se zdravotním postižením.

V katarském právu není domácí násilí a znásilnění označeno za trestný čin, jehož spáchání by bylo sankcionováno. Všechny případy násilí páchaného na ženách by měly být důkladně vyšetřeny, sankciovány a pachatelé stíháni. Oběti by měly obdržet nápravu vzniklé újmy. V zemi dosud neexistuje komplexní systém ochrany před domácím násilím tak, jak bylo plánováno v National Development Strategy 2011–2016.

Oficiální údaje vykazují podobné počty zápisu žen a mužů do povinného vzdělávání, stejně jako podobné míry gramotnosti žen a mužů ve věku 15 let a starších. Stát také plánuje otevření dalších technických a specializovaných škol, včetně vědy a techniky. Nicméně oficiální údaje odhalují, že na Katarské univerzitě zastávají vedoucí pozice převážně muži. Téměř žádné ženy také nezastávají vedoucí pozice v korporacích a ve vládě.²⁹

Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením se po konzultaci s dotčenými osobami a jejich zastupujícími organizacemi usnesl, že by měl stát přijmout veškerá nezbytná opatření k zajištění plného souladu svých právních předpisů s obecnými zásadami a zvláštními ustanoveními Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.³⁰ Jedním z doporučení Výboru je také začlenění výslovného zákazu diskriminace na základě zdravotního postižení do vnitrostátních právních předpisů.³¹ Zaručení inkluzivního vzdělávání osobám se zdravotním postižením je státu doporučováno skrze UNESCO.³²

4. 1. 3 POSTAVENÍ MIGRANTŮ, UPRCHLÍKŮ, OSOB BEZ DOMOVA A ŽADATELŮ O AZYL

V Kataru byly zavedeny legislativní úpravy, díky kterým došlo k oficiálnímu zrušení sponzorského systému (tzv. kafalah systém). Do nedávna neměli zaměstnanci ze zahraničí možnost předčasně ukončit pracovní poměr, pracovat v při-

jatelných pracovních podmínkách (např. stavební dělníci pracovali i při extrémně vysokých teplotách na přímém slunci), dále nemohli opustit zemi bez svolení zaměstnavatele a neměli ani jistotu minimální mzdy. Pomocí nových ustanovení, která jsou podobná sponzorskému systému kafalah, nicméně došlo k umožnění přetrvávání této praxe.

V Kataru nejsou dosud funkční opatření bránící vyhoštění, navrácení nebo

vydání osob do jiného státu, ve kterém existují závažné důvody se domnívat, že by jim zde hrozilo osobní a předvídatelné riziko, že budou vystaveny mučení. Uprchlíci a žadatelé o azyl byli považováni za vypovězené ze země, tudíž se na ně vztahoval systém kafalah. Uplatňování lidských práv bylo podmíněno sponzorováním jejich pobytu zaměstnavatelem. Případná absence sponzorství vystavila danou osobu zvýšenému riziku deportace, a to v přímém rozporu se zásadou nenavracení (non-refoulement) a v některých případech i v rozporu s dohodami o znovusídlení vydaných dříve UNHCR. Rada pro lidská práva rovněž uvedla, že přesídlení je jediným řešením, jež je dostupné uprchlíkům, vzhledem k tomu, že úřady vydaly povolení k dočasnému pobytu pouze do doby, než dojde k jejich budoucímu znovusídlení. Uprchlíci nemají v Kataru přístup k naturalizaci, neboli získání občanství, a místní integraci. Výbor pro práva dětí doporučil zajištění možnosti získání občanství přes otce i matku pro děti, které by jinak byly bez státní příslušnosti.³³

4. 1. 4 FUNGOVÁNÍ PRÁVNÍHO STÁTU

Roku 2014 bylo v rámci návštěvy země Zvláštním zpravodajem zjištěno vyvíjení tlaku výkonnou mocí na práci soudců, zejména v případech týkajících se vlivných osob. V roce 2009 se údajně 33 soudců rozhodlo podat rezignaci jako protest proti tomu, co označili za pokračující zásahy do své práce. Zvláštnímu zpravodaji nebyly poskytnuty žádné informace o tom, zda byla obvinění řádně prošetřena. Rovněž uvedl, že několik účastníků řízení vyjádřilo vážné obavy týkající se omezení jurisdikce soudů. Podle zákona o soudní moci neměly soudy pravomoc v otázkách týkajících se suverenity a státní příslušnosti. Rozhodnutí vydaná

Systém sponzorství **kafalah** vznikl v 50. letech 20. století v mnoha zemích západní Asie s cílem regulovat vztah mezi zaměstnavateli a migrujícími pracovníky. Ekonomickým důvodem systému bylo poskytnout dočasnou rotující práci pracovní síle, která by mohla být rychle přivedena do země v době ekonomického růstu a vyhoštěna v době menšího blahobytu.

V rámci systému je status přistěhovalectví migrujícího pracovníka legálně vázán na jeho zaměstnavatele nebo sponzora (**kafeel**) po dobu jejich smlouvy. Migrující pracovník nemůže přicestovat, přejít do jiného zaměstnání, ani opustit zemi z jakéhokoli důvodu, aniž by nejprve získal výslovné písemné povolení od kafeela.⁴⁴

ohledně vstupu, pobytu a vyhoštění cizinců byla také vyloučena z působnosti soudů. Tímto je bráněno nezávislosti justice.

Všichni soudci Wvčetně těch, nepocházejících původně z Kataru, byli jmenováni emírem na návrh Nejvyšší rady soudců – s výjimkou předsedy kasačního soudu, který byl emírem jmenován přímo. Proces jmenování a nominace soudců by tudíž mohl mít silný vliv na jejich postoje a vý-

kon soudní moci, zejména pokud by se jednalo o zástupce výkonné moci.

Zpravodaj také vyslyšel některá vážná obvinění, podle nichž nejen policie a státní zástupci, ale i soudci diskriminovali cizince. Údajně byli diskriminováni různou mírou v závislosti na státní příslušnosti nebo na svém hospodářském či pracovním postavení v zemi.³⁴

5 VYBRANÉ PŘÍKLADY NEDODRŽOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV

5.1 Omezená práva žen

Ženy čelí v důsledku diskriminačních katarských zákonů mnoha překážkám. Děti katarských občanek, které nemají za otce občana Kataru, mají nárok na tamější občanství jen za velmi omezených podmínek, a kvůli tomu jsou omezeny i v přístupu ke vzdělání či zdravotní péči. Přitom je-li otec katarského původu a matka cizinka, dítě má právo na občanství automaticky. Pozice žen je ztížena i v případech rozvodů. Manželství totiž muži mohou ukončit bez udání důvodu, kdežto žena musí soudům důvody předložit a je jí vyhověno pouze v případech daných zákonem. Problém nastává i v samotném vstupu do manželství, ke kterému musí ženě udělit souhlas její poručník. Ochrana práv žen nadále chybí i v oblastech dědění majetku (podíl žen je oproti mužům poloviční) a domácího násilí či znásilnění, kde legislativa de facto neexistuje.³⁵

5.2 Vykořisťování pracovníků ze zahraničí

V roce 2022 se v Kataru uskutečnil světový šampionát ve fotbale. S tím, jak pokračuje výstavba obřích stadionů, na povrch vyplouvají i zprávy o tom, jak se v Kataru zachází s právy zahraničních dělníků, kteří je staví a v rámci státu tvoří až 88 % obyvatel. V kapitole 4. 2. 3 je více rozvedeno, jaká práva pracovníkům ještě v nedávné minulosti chyběla. Po nátlaku ILO (Mezinárodní organizace práce) situace částečně zlepšila roku 2018 přijetím reformy, které ale velice zaostaly oproti svým původním vizím. Nová legislativa zavedla minimální výši mezd, právo na dovolenou, desetihodinovou pracovní dobu a uzákonila založení úřadů pro kontrolu pracovních podmínek, situace je však stále pod úrovní standardů mezinárodního práva a etiky.^{36 37}

5.3 Náboženská svoboda

Katar má ve své ústavě zakotveno ustanovení, které určuje, že islám je státním náboženstvím a právo šaría hlavním zdrojem legislativy. Vyznávat jiné než muslimské vyznání je v Kataru legálně možné po zaregistrování církve na Ministerstvu vnitra. Zákon blíže určuje, že lidé mohou náboženství praktikovat pouze v souladu s veřejným pořádkem a morálkou. V roce 2018, kdy Katar přijal ICCPR, měl výrazné výhrady i vůči článkům, které se týkají svobody vyznání, jež byly přijaty s tím, že musí být vykládány v souladu s právem šaría. Velkým problémem je v případě Kataru také antisemitismus podporovaný i státními médii (Al-Jazeera). Na veřejná místa včetně škol a nemocnic jsou distribuovány materiály (komiksy, časopisy, noviny) urážející židovskou komunitu.³⁸

5.4 Posouvání termínu voleb

Roku 2003 si katarští občané v referendu odhlasovali znění nové ústavy, která mimo jiná založila a volbu poradního výboru – nového legislativního orgánu (tzv. al-Shura) složeného z 30 členů volených občany v přímých, tajných a všeobecných volbách a 15 členů jmenovaných emírem. Poradní výbor měl mít pravomoc navrhnout a schvalovat zákony.³⁹ První volby se měly konat roku 2013, ale jejich termín je od té doby každé dva roky posouván. Posledním termín je v době psaní backgroundu stanoven na konec roku 2019. Mezitím je jediný (potenciálně volený) orgán veřejné moci tvořený pouze zástupci jmenovanými přímo emírem.⁴⁰

6 ZÁVĚR

Katar je bohatou zemí Blízkého východu, která štědře přispívá do rozpočtu mnoha orgánů OSN. V oblasti ochrany a podpory lidských práv ale v lecčem zaostává i přesto, že se oproti rozvojovým státům nachází v mnohem lepší ekonomické situaci a na změny a reformy k lepšímu mu kapitál nechybí. Je na delegátech Rady pro lidská práva a jejich

schopnostech, aby se pomocí dalšího cyklu UPR pokusili tuto situaci změnit k lepšímu a v dobré víře nabádali Katar skrze svá doporučení k nutnosti řešit výše popsané problémy, od nerovného přístupu k ženám přes práva migrantů až k nefunkčnosti státních orgánů.

7 DOPORUČENÉ A ROZŠIŘUJÍCÍ ZDROJE

THE INTERNATIONAL BILL ON HUMAN RIGHTS:

- » Video o vzniku a významu Všeobecné deklarace lidských práv:
<https://www.youtube.com/watch?v=5RR4VXNX3jA> (ENG)
- » Video o ukázkách dopadů Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech:
<https://www.youtube.com/watch?v=IRioo3LWrx> (ENG tit)
- » Odkaz na webovou stránku, na níž lze snadno zjistit, které státy ratifikovaly vybrané lidskoprávní úmluvy, dohody a pakty:
<http://indicators.ohchr.org/>

UPR:

- » Webové stránky Rady pro lidská práva (včetně informací o UPR):
<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRmain.aspx>
- » Shrnutí procesu UPR v krátkém videu:
<https://www.youtube.com/watch?v=n4Hr1GMSjKM> (ENG)
- » Ukázka pozitivního vlivu UPR na stav práv vězňů v Rakousku:
<https://www.youtube.com/watch?v=hD8tau8jNAc&feature=youtu.be> (ENG tit)

KATAR:

- » Záznam celého jednání pracovní skupiny v rámci druhého cyklu UPR Kataru z května 2014:
<http://webtv.un.org/meetings-events/human-rights-council/universal-periodic-review/19th-upr/watch/qatar-review-19th-session-of-universal-periodic-review/3543527466001>
- » Katarská ústava (ENG):
<http://www.almeezan.qa/LawPage.aspx?id=2284&language=e>

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1 Fact Sheet No.2 (Rev.1), The International Bill of Human Rights. UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER [online], 1996, [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet2Rev.1en.pdf>
- 2 Tamtéž.
- 3 Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE [online], 1966, [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit_.prava_.pdf
- 4 Viz 1.
- 5 Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE [online], 1966, [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>
- 6 Institution-building of the United Nations Human Rights Council (Resolution 5/1). HUMAN RIGHTS COUNCIL [online], 2007, [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: http://ap.ohchr.org/documents/E/HRC/resolutions/A_HRC_RES_5_1.doc
- 7 UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL. Basic facts about UPR. Ohchr.org [online], [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BasicFacts.aspx>
- 8 UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL. Basic facts about UPR. Ohchr.org [online], [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BasicFacts.aspx>
- 9 UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL. Basic facts about UPR. Ohchr.org [online], [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BasicFacts.aspx>
- 10 BBC. Qatar profile - Timeline. bbc.com [online], [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14702609>
- 11 CIA THE WORLD FACTBOOK. Middle East: Qatar. cia.gov [online], [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html>
- 12 COUNCIL ON FOREIGN RELATIONS. How Al Jazeera Amplifies Qatar's Clout. cfr.org [online], [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/how-al-jazeera-amplifies-qatars-clout>
- 13 CIA THE WORLD FACTBOOK. Middle East: Qatar. cia.gov [online], [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/qa.html>
- 14 Qatar crisis: What you need to know - BBC News. BBC [online]. 19. 7. 2017 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40173757>
- 15 GCC Crisis - Government Communications Office. Home - Government Communications Office | Government of Qatar [online]. [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <https://www.gco.gov.qa/en/focus/gcc-crisis/>
- 16 Pending cases | International Court of Justice. Home | International Court of Justice [online]. [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/en/pending-cases>
- 17 UN NEWS. Most 'precious' and 'scarce' resource of our time is dialogue, UN chief tells Doha policy forum. news.

un.org [online], [cit. 2019-07-31]. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2018/12/1028691>

18 KUO LILY. China says UN criticism of human rights record is ‚politically driven‘. The Guardian. [online]. [2019-07-31]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2018/nov/06/china-un-criticism-human-rights-record>

19 HUMAN RIGHTS WATCH. Israel Boycotts UN Adoption of its Own Human Rights Report. hrw.org [online], [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2018/06/29/israel-boycotts-un-adoption-its-own-human-rights-report>

20 UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER. Status of ratification interactive dashboard. indicators.ohchr.org [online]. [2019-07-31]. Dostupné z: <http://indicators.ohchr.org/>

21 HUMAN RIGHTS WATCH. Qatar: Events of 2018. hrw.org [online]. [2019-07-31]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/qatar>

22 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 1-2 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

23 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 2 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

24 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 3 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

25 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 5 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

26 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 5 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

27 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 6 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

28 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 2-3 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

29 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 6-7 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

30 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 2 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

31 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 8 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

32 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 6 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

33 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 8-9 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

34 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 4 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>

- 35 HUMAN RIGHTS WATCH. World report 2019. hrw.org [online], [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/qatar#dq1ede>
- 36 HUMAN RIGHTS WATCH. World report 2019. hrw.org [online], [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/qatar#dq1ede>
- 37 THE WORLD AROUND US. What is a no objection certificate. the-wau.com, [online], [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://www.the-wau.com/post/legal-qatar/qatar-noc-every-thing-about-the-noc/7642>
- 38 U.S. DEPARTMENT OF STATE. 2018 Report on international religious freedom: Qatar. state.gov, [online], [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://www.state.gov/reports/2018-report-on-international-religious-freedom/qatar/>
- 39 UNITED NATIONS. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Compilation on Qatar: A/HRC/WG.6/33/QAT/2. 2019, 4 s. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/33/QAT/2>
- 40 THE ECONOMIST THE INTELLIGENCE UNIT. Emir postpones legislative election until 2019. country.eiu.com [online]. [2019-07-31]. Dostupné z: <http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=1604426344 & Country=Qatar & topic=Politics & subtopic=Forecast & subsubtopic=Election+watch>
- 41 UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER. International Human Rights Law. Ohchr.org [online], [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/InternationalLaw.aspx>
- 42 UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL UPR Review Process. Ohchr.org [online]. [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/SiteCollectionImages/Bodies/UPR/UPR-Review-banner2.png>
- 43 United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules): A/RES/70/175[online]. 2016 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://undocs.org/A/RES/70/175>
- 44 Policy Brief No. 2: Reform of the Kafala (Sponsorship) System [online]. INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION (ILO). s. 1 [cit. 2019-09-08]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/migpractice/docs/132/PB2.pdf>

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání tří klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO a EU.

- studentsummit.cz
- summit@amo.cz
- facebook.com/studentsummit
- instagram.com/praguestudentsummit
- twitter.com/studentsummit
- youtube.com/studentsummit

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu avzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Eliška Křížová, Tomáš Mígl

Autoři jsou spolupracovníky Asociace pro mezinárodní otázky a členy přípravného týmu Pražského studentského summitu.

<p>POŘADATEL</p> <p>AMO.CZ</p>	<p>GENERÁLNÍ PARTNER</p> <p>The Kellner Family Foundation</p>
<p>TOP PARTNEŘI</p> <p>Zastoupení v České republice</p> 	
<p>PARTNEŘI</p> <p>Embassy of Canada Ambassade du Canada</p> <p>UNITED NATIONS Informační centrum OSN v Praze</p> 	
<p>MEDIÁLNÍ PARTNEŘI</p> 	

Autor: Eliška Křížová, Tomáš Mígl
Imprimatur: Jakub Drahorád, František Novotný
Jazyková úprava: Barbora Novotná, Honza Venc,
Tereza Novotná
Sazba: Tereza Ondráčková
Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
pro potřeby XXV. ročníku Pražského studentského
summitu.**

© AMO 2019

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
Žitná 27, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz
IČ : 65 99 95 33

www.amo.cz
www.studentsummit.cz